

ATZINUMS

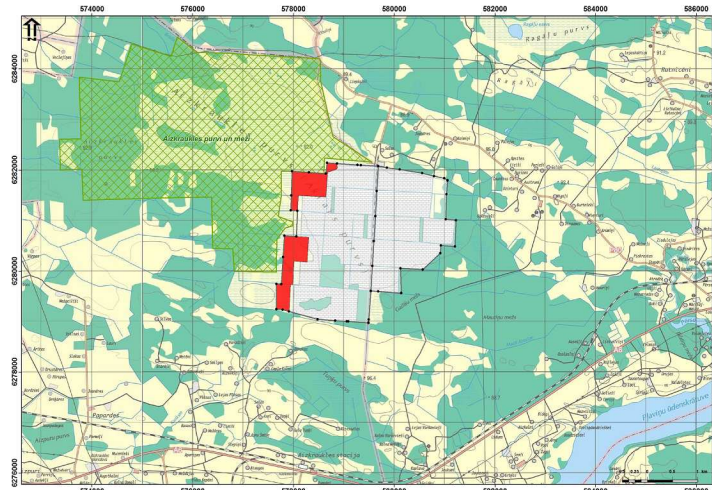
par SIA „Kūdras enerģija” plānotās kūdras ieguves lauku paplašināšanas ietekmi uz dabas vērtībām Aizkraukles purvā

Aizkraukles purvs (1.att.) atrodas Aizkraukles rajonā un pēc fiziki-ģeogrāfiskā izvietojuma ietilpst Viduslatvijas zemienes Viduslatvijas nolaidenumā .

Austrumu daļā pagājušā gs. 60-tajos gados uzsāktā kūdras ieguve šobrīd notiek apmēram 689 ha platībā (2. att.). Purva rietumu daļā 1999. gadā izveidota īpaši aizsargājamā dabas teritorija „Aizkraukles purvs un meži”, kas iekļauta potenciālo Natura 2000 teritoriju sarakstā (kods LV0522600).

1. att. Aizkraukles purvs un tajā izveidotie kūdras lauki

2. att. Plānotās darbības vietas izvietojums

Lai novērtētu kūdras lauku paplašināšanas potenciālo ietekmi uz apkārtējām teritorijām, paredzētās darbības vieta un tai piegulošās platības tika apsekotas 2009. gada 18. jūlijā.

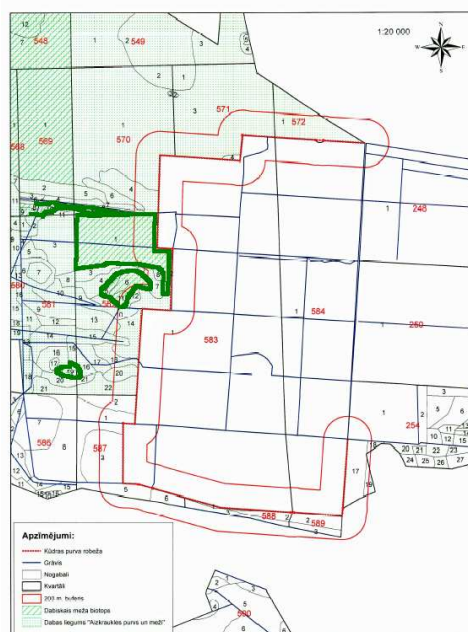
1. Dabas vērtību raksturojums kūdras ieguves lauku paplašināšanai paredzētajās un piegulošajās potenciāli ietekmētajās teritorijās

Jaunveidojamo kūdras lauku (2. att.) un to potenciālās ietekmes zonas nozīmīgākos biotopus (t.i., - neskaitot grāvjus, ceļus utml.) veido dabisku, mazskartu un ietekmētu augsto purvu un purvainu mežu biotopu komplekss. Veģetācijas struktūru nosaka neskartiem vai mazskartiem augstajiem purviem tipiskās augu sabiedrības, kurās nozīmīga loma sfagņu sūnām *Sphagnum fuscum*, *Sph. magellanicum* *Sph. rubellum* u.c. sūnu sugām, sīkkrūmiem: viršiem *Calluna vulgaris*, vistenēm *Empetrum nigrum*, purva vaivariņam *Ledum palustre*, kā arī spilvēm *Eriophorum*, grīšļiem *Carex*. Sīkkrūmu loma būtiski palielinās sausākās un ietekmētākās vietās – uz ciņiem, zem blīvāka priežu apauguma, tuvāk purva malai un meliorācijas grāvju tiešās ietekmes zonās (pielikumā - g) att.) kur tas kļūst par dominējošo augāju; vietām sīkkrūmu audzes papildina zilenes *Vaccinium uliginosum*. Purva malās un purvu mežainākās daļās izklaidus vai nelielās audzēs sastopamas lācenes *Rubus chamaemorus* un purva dzērvenes *Oxycoccus palustris*. Vietām izteiktas skrajās zemsedzes audzes veido polijlapu andromedu *Andromeda polifolia* (pielikumā – d) att.), retāk sastopams parasti sekļajās lāmās izplatītais parastais baltmeldrs *Rhynchospora alba* un vēl retāk - purva šeihcērija *Scheuchzeria palustris*. Sūnu segas klājums mazskartajā purvā pārsniedz 50 %-60 %, klājākos apvidos pat 80%.(pielikumā – a), b) att.).

Purva apaugumu ar kokiem pamatā veido priede *Pinus sylvestris* ar salīdzinoši nelielu bērzu (gk. purva bērzu *Betula pubescens*) klātbūtni. Vietām purva apaugums ar kokiem palielinās. Mazākiektēmētajās platībās izplatītas purviem raksturīgās zemās „purva priežu” ekomorfas., savukārt priežu un bērzu intensīvu augšanu grāvju tuvumā labvēlīgi ietekmējusi susināšana, kas ļāvusi kokiem pārsniegt 7-8 m augstumu un veidot blīvas audzes.(pielikumā - h), j) att..).

Purva virsma vērtējama kā salīdzinoši līdzena, ar ūdeni pildītas lāmas sastopamas reti, nav izveidojušies lieli ciņi, atklātāka purva platības mijas vai robežojas ar vidēji līdz slikti reprezentatīviem purvainiem mežiem (pielikumā - e), f) att.). Lielākie lāmu kompleksi saglabājušies apsekojamās teritorijas Z daļas rietumu stūrī.

Dabiskos purvos sastopamo augu sugu sastāvs parasti nav skaitliski liels, bieži, kā tas vērojams arī šeit, sugu sastāvu bagātina biotopu kontaktjoslas, piem. ceļi un to malas. Pievadceļa un ceļa gar grāvi teritorijas vidus daļā konstatēti vitāli **purva dzeguzenes** *Epipactis palustris* eksemplāri (5. att. „E:”), bet purvu D daļā robežojošajā mežā, netālu no meža malas, konstatēta neliela **gada staipekņa** *Lycopodium annotinum* audze (5. att. L”). Purva dzeguzene ir daudzgadīgs, vidējs (ga 20-50 cm) orhideju dzimtas lakstaugs ar ziediem vienpusējā ķekarā; ārējās apziedņa lapas zaļģanas, ar violetu nokrāsu. Zied jūlijā un augustā. Suga plaši izplatīta Eirāzijā, neiekļaujot ziemeļu reģionus, Eiropas dienviddaļā aug kalnos. Latvijā sastopama nereti visā valstī, nelielās grupās mitrās, purvainās pļavās, pārmitrās mežu retainēs, purvos un pārpurvotu ūdenstilpju krastos. Dažreiz veido lielas, blīvas grupas. Raksturīga suga augu sabiedrībās zāļu purvos. Suga ierakstīta Baltijas jūras reģiona Sarkanajā grāmatā. Gada staipeknis piemērotos biotopos, Latvijā sastopams samērā bieži un to aizsardzības nepieciešamība saistīta ar augu ilgo attīstības periodu un izplūkšanu tā dekoratīvātes dēļ. Izstrādes lauku vidus daļa ar buferjoslu robežojas ar dabas lieguma „Aizkraukles purvs un meži” saudzējamajiem platlapju mežiem (raksturīgas liepas, apses koku stāvā, smaržīgā madara zemsedzē), kas saglabājušies uz lielas purva salas (pielikumā - n) att.). Par mežu bioloģisko vērtību liecina gan mežaudzes struktūra, gan sugu sastāvs. Acīmredzot topogrāfisku un grunts īpatnību dēļ, platlapju meži no purvu biotopiem norobežojas diezgan strauji, ar raksturīgo niedraino joslu starp purva/meža biotopiem. Pēc AS „Latvijas valsts meži” Vidusdaugavas mežsaimniecības vēstulē Nr. 4.1-1.2/055h/125/09/102 sniegtās informācijas šeit dabisko mežu biotopam izveidots mikroliegums (3. att., 4. att. „DMB”). Ņemot vērā, ka mežu augšanas apstākļus šeit ietekmē gan to atrašanās uz purva salas, gan jau ilgāku laiku blakus esošais meliorācijas grāvis (5. att. C – E)., var cerēt, ka īstenojot paredzēto darbību (plānoto kūdras lauku paplašināšanu), nav gaidāma būtiska negatīva ietekme uz izdalītajiem DMB.

3. att. Kūdras izstrādes laukiem
tuvākie mikroliegumi – DMB
(AS „Latvijas valsts meži” dati)

4. att. Apgabali, kur purva tipiski degradēšanās izpaužas visvairāk (neskaitot esošos izstrādes laukus)

Gar robežu ar esošajiem kūdras izstrādes laukiem un grāvjiem susināšanās rezultātā izveidojušās joslas vairāk vai mazāk degradētiem purvu biotopiem (4.att.), kurus atklātākās vietās veido viršu un vīstņu ciņi, bet mežainākās – blīvas, salīdzinoši strauji augošu priežu un bērzu audzes. Sfagnu sega šādās vietās praktiski izzudusi. Z malās rietumu stūrī uzskatāmi vērojama purva masas nosēšanās par apmēram 0,7-1 m (pielikumā – g att.). Posmos, kur bērzu apaugums nav kļuvis par dominējošu, šādi biotopi uzskatāmi par vidēji reprezentatīvi atbilstošiem ES īpaši aizsargājamā biotopu veida „Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās” (kods 7120) aprakstam ¹.

1. tabula.

Aizkraukles purvā un dabas liegumā “Aizkraukles purvs un meži” konstatētie īpaši aizsargājamie biotopu veidi un kūdras izstrādes lauku paplašināšanas potenciālās ietekmes uz tiem novērtējums

Biotopa veids	Natura 2000 nosaukums (kods)	Kūdras izstrādes ietekmes prognoze
Sūnu (augstie) purvi	Neskarti augstie purvi (7110*)	Būtiski ietekmēs atsevišķas biotopa aizņemtās platības
Pārejas purvi	Pārejas purvi un slīkšņas (7140)	Nelabvēlīga ietekme nav gaidāma
Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās	Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās (7120)	Nelabvēlīga ietekme nav gaidāma, mainīsies šī biotopa teritoriālā izplatība
Jaukti platlapju meži (dabiski, veci platlapju meži, atbilstoši DMB kritērijiem)	Jaukti platlapju meži (9020*)	Nelabvēlīga ietekme nav gaidāma
Slapjie meži (izņemot Mln un Os, kas veido 9080 un 91F0)	Purvaini meži (91D0*)	Nelabvēlīga ietekme nav gaidāma

* prioritārs biotops

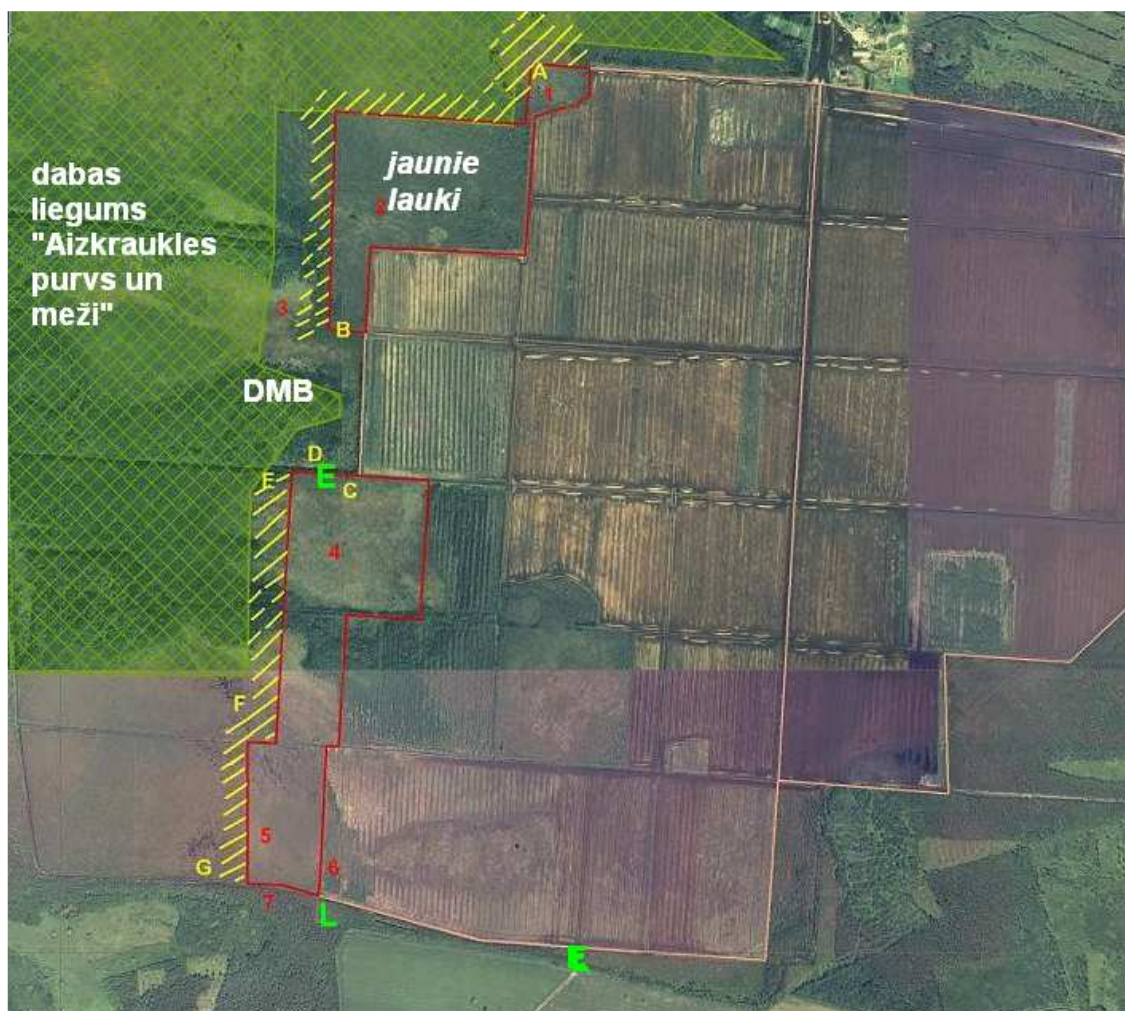
☐ Latvijā īpaši aizsargājams biotops, iekļauts MK noteikumos par īpaši aizsargājamo biotopu sarakstu

¹ Biotopu rokasgrāmata, red. Kabucis, 2004.

Aizkraukles purva veģetācijas struktūra un dzīvotņu kvalitāte atbilst ES Biotopu direktīvā iekļauto īpaši aizsargājamo biotopu veidiem izvirzītajām prasībām (1. tabula).

Apsekotajās teritorijās netika konstatētas īpaši aizsargājamās augu sugas, par kuru atradnēm (2. tabula) ir zināmas dabas liegumā.

5. att. Dabas vērtības kūdras izstrādes lauku tuvumā un izdalītās ietekmes zonas.

E – purva dzeguzenes *Epipactis palustris* atradnes;

L – gada staipekņa *Lycopodium annotinum* atradne;

BMB – dabiskais meža biotops.

1, A – būtiskas ietekmes zona, darbība ietekmēs atklātu, lāmainu purvu, ieteicams šeit darbību neturpināt (pielikumā – a) att.);

2 – robežgrāvis iet tieši gar dabas lieguma robežu, nav buferjoslas; robežgrāvju apmales apaugš ar kokiem, izveidosies degradētu purvu biotopi;

3 - iespējams, ietekme būs mazāka, ja darbība tehniski neskars atklāto purva daļu;

4, 5 – tiek noraktas (iznīcinātas) mazskartas, atklātas augstā purva platības (pielikumā - i), d) att.);

B-C-D – nav gaidāma paredzētās darbības papildus ietekme;

E-F-G gar robežgrāvi veidosies jaunas mežainu un degradētu purvu joslas;

6 – ar bērziem apauguši kūdras izstrādes lauki

7 – priežu meži (pielikumā – l) att.)

2. *Tuvākās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (arī Natura 2000 Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas Latvijā); šo teritoriju aizsardzības režīmi un nozīmīgums bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, īpaši aizsargājamās sugas un biotopi, mikroliegumi*

6.. att. Paredzētās darbības vietai tuvākās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

Esošie un plānotie kūdras izstrādes lauki Aizkraukles purvā tieši robežojas vai atrodas dažu desmitu metru attālumā no dabas lieguma, Natura 2000 vieta „**Aizkraukles purvs un meži**” (6. att.), kurš 1999. gadā 1532 ha platībā dibināts Aizkraukles purva mazākiekmētājā daļā. Tas ir augstais purvs ar pārejas un zemā purva elementiem. Purvā sastopamas vairākas salas ar dažādiem meža tipi - gāršu, vēri, dumbrāju. Lielākajā purva salā saglabājusies veca liepu gārša mistrojuma ar ošiem. Apkārtējiem mežiem raksturīgi ļoti daudzveidīgi meža augšanas apstākļu tipi, kas mozaīkveidīgi nomaina cits citu. Liela purvu un meža augšanas apstākļu tipu daudzveidība. Daudz veco mežaudžu. Ligzdo vairāku retu sugu putni. Daudz retu augu un bezmugurkaulnieku sugu (2. tabula). Dabas liegumam nav izstrādāts dabas aizsardzības plāns un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (www.dap.gov.lv). 2008. gadā uzsāktajā Natura 2000 vietu monitoringā dabas liegumā „Aizkraukles purvi un meži” paredzēts veikt monitoringa novērojumus Eiropas nozīmes aizsargājamo biotopu: pārejas purvi un slīkšņas, neskarti augstie purvi, degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās, melnalkšņu staignāji, purvainu meži, jaukti platlapju meži stāvokļa un izplatības novērtējumam.

2. tabula.

**Dabas liegumā „Aizkraukles purvs un meži” konstatētās īpaši aizsargājamās un retās
augu un dzīvnieku sugas (www.lva.gov.lv)**

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG	ES	BK	ĪAS	MIK
Augstāko augu sugas						
Laksis	Allium ursinum	3			+	+
Pēdveida grīslis	Carex rhizina	2			+	+
Fuksa dzegužpirkstīte	Dactylorhiza fuchsii	4			+	
Stāvlapu dzegužpirkstīte	Dactylorhiza incarnata	4			+	
Plankumainā dzegužpirkstīte	Dactylorhiza maculata	4			+	
Rusova dzegužpirkstīte	Dactylorhiza russowii	4			+	+
Sīpoliņu zobainīte	Dentaria bulbifera	3			+	+
Meža auzene	Festuca altissima	3			+	+
Purva sūnene	Hammarbya paludosa	3			+	+
Gada staipekņis	Lycopodium annotinum	4	HD V		+	
Mellenāju kārkls	Salix myrtilloides	3			+	
Sūnu sugas						
Dakšveida mecgērija	Metzgeria furcata	2				
Gludā nekera	Neckera complanata	2			+	
Īssetas nekera	Neckera pennata	2				
Bezmugurkaulnieku sugas						
Marmora rožvabole	Liocola marmorata	2			+	
Taisnmutes vārpstiņgliemezis	Cochlodina orthostoma	3			+	
Pelēkais vārpstiņgliemezis	Bulgarica cana	3			+	
Mazais torņgliemezis	Ena obscura				+	

2. tabulas turpinājums.

Putni						
Sējas zoss	Anser fabalis		BD II/1	III		
Baltpieres zoss	Anser albifrons		BD II/2;II I/2	III		
Baltmuguras dzenis	Dendrocopos leucotos	3	BD I		+	+
Melnā dzilna	Dryocopus martius		BD I		+	
Dzērve	Grus grus	3	BD I	Ann II	+	
Sila cīrulis	Lullula arborea		BD I		+	
Zivju ērglis	Pandion haliaetus	3	BD I	Ann II	+	+
Rubenis, teteris	Tetrao tetrix	3	BD I;II/2		+	
Kuitala	Numenius arquata	2	BD II/2		+	
Dzeltenais tārtiņš	Pluvialis apricaria	3	BD I;II/2; III/2		+	
Purva tilbīte	Tringa glareola		BD I	Ann II	+	

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā grāmatā (Latvijas Sarkanā ..., 2003);

ES – Eiropas Savienības direktīvas;

BK – Bernes konvencija;

ĪAS – īpaši aizsargājama suga (MK not. Nr.396. 1. un 2. pielik., 14.11.2000., grozījumi 27.07.2004.);

MIK – dibināmi mikroliegumi;

BD – Eiropas Padomes Putnu direktīva, pielikuma Nr.;

HD – Eiropas Padomes Sugu un biotopu direktīva, pielikuma Nr.

Citas tuvākās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – dabas parks „Daugavas ieleja”, dabas liegums „Šķibu purvs” un dabas liegums „Vērenes purvi” atrodas apmēram 8-10 km attālumā uzskatāmi par ģeogrāfiski un topogrāfiski pietiekami norobežotiem un atdalītiem, lai turpmāk nebūtu jāvērtē Aizkraukles purvā veidojamo kūdras izstrādes lauku ietekme uz tiem:

- **dabas parks „Daugavas ieleja”**, Natura 2000 teritorija, atrodas uz D no Aizkraukles purvs, 1987. gadā dibināts 1091 ha platībā Daugavas senlejas posma aizsardzībai, kas palicis nepārveidots pēc Pļaviņu HES izbūves. Galvenā vērtība ir senlejas pamatkrasta stāvajām nogāzēm ar dolomītu atsegumiem, avotu izplūdes vietām un platlapju nogāžu mežiem, botāniski vērtīgām sausajām pļavām ielejas kaļķainajās augtenēs. Latvijas pieaugušo un izglītības apvienības 2004. gadā izstrādātajā dabas aizsardzības plānā (līdz 2015.gadam) dabas liegumam „Daugavas ieleja” ([, kūdras ieguve Aizkraukles purvā nav minēta starp potenciālajiem dabas liegumu apdraudošajiem ārējā riska faktoriem.](http://www.dap.gov.lv/public/files%)

- **dabas liegums „Šķibu purvs”**, Natura 2000 teritorija, 536 ha platībā dibināts 1977. gadā un ir nozīmīga austrumu tipa augsto purvu aizsardzības vieta ar vērtīgām pundurbērzu *Betula nana* atradnēm. Dabas aizsardzības plāns nav izstrādāts.

- **dabas liegums „Vērenes purvi”**, Natura 2000 teritorija, 1248 ha platībā dibināts 1999. gadā kā nozīmīga augsto purvu (Zimaites, Sivenīcas un Jeiskas purvi), ieplaku

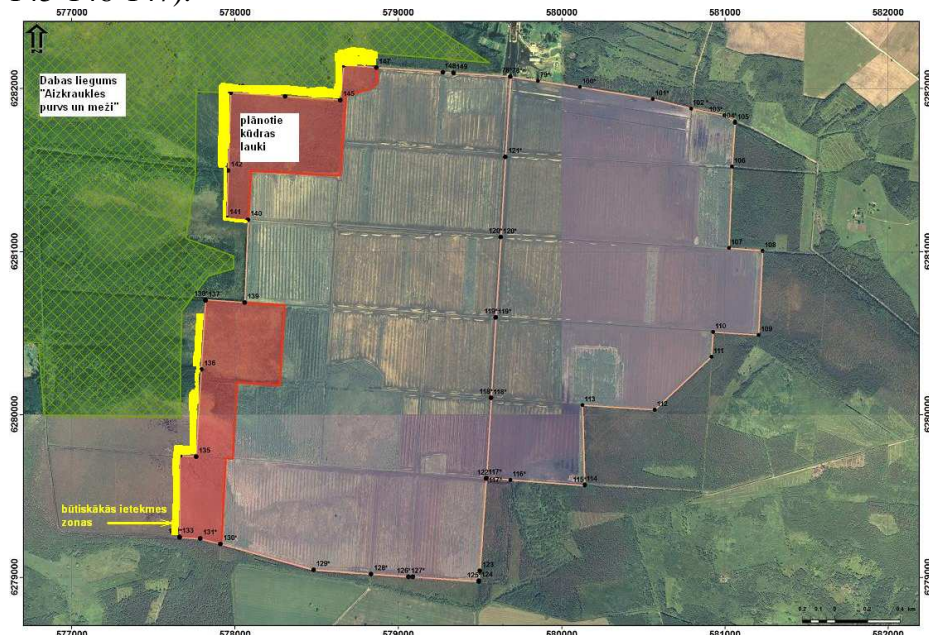
purvos un purvainu mežu aizsardzības teritorija. Dabas aizsardzības plāns nav izstrādāts

○ Pēc Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras sniegtās informācijas (vēstule 4-6/964, 03.07.2009.), dabas lieguma „Aizkraukles purvs un meži” rietumu daļā izveidots 26.01.2009. 1 mikroliegums (Nr. 1845) sugai.

○ Pēc AS „Latvijas valsts meži” Vidusdaugavas mežsaimniecības vēstulē Nr. 4.1-1.2/055h/125/09/102 sniegtās informācijas, paredzētās darbības tiešā tuvumā izveidoti dabisko mežu biotopu mikroliegumi (4. att.).

3. Kūdras izstrādes lauku ietekme uz dabas vērtībām dabas liegumā „Aizkraukles purvs un meži”

Apsekojot paredzētās darbības vietas – kūdras ieguvei jaunveidojamo lauku teritorijas un ar tām robežojošās platības (jeb potenciāli turpmāk ietekmētās teritorijas), konstatēts, ka jaunveidojamie kūdras ieguves lauki plānoti gan dabiskos, mazskartos augstajos sūnu purvu, gan iepriekšējās darbības jau daļēji ietekmētos un degradētos biotopos, tāpēc jauno kūdras lauku ietekme uz pārējo purva masīvu gar jaunizveidojušos kūdras lauku robežu nebūs vienādi intensīva un degradējoša. Mazāk būtiska (mazāk degradējoša) ietekme paredzama vietās, kur kūdras lauku ārējo robežu noteicošais grāvis ies caur purva apvidiem ar izteiktāku kokaudzē apaugumu (5. att. 141-142), savukārt būtiska degradējoša (susinoša) ietekme būs purva atklātākās vietās (7. att. 145-146-147).

7. att. Izdalītās būtiskākās ietekmes zonas

Īpaši aizsargājamo sugu un biotopu, tai skaitā, Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu, izplatība kūdras lauku paplašināšanai paredzētajās un tām piegulošajās teritorijās

Apsekojuma laikā kūdras lauku paplašināšanai paredzētajās teritorijās un tām piegulošajās teritorijās konstatēti Eiropas Kopienā īpaši aizsargājami biotopi (1. tab.):

1. Sūnu (augstie) purvi – vidēji līdz labi reprezentatīvi, nozīmīgākas ir atklātās purvu platības;
2. Degradēti augstie purvi, kuros noris vai iespējama atjaunošanās – gk. kā 20 – 50 m platas joslas gar meliorācijas grāvjiem (ne visas gar grāvjiem konstatējamās degradētās purvu platības būtu atzīstamās par atbilstošām īpaši aizsargājama biotopa kategorijai);

un augu sugas:

1. Purva dzeguzene *Epipactis palustris* – uz stigas/ceļa gar meliorācijas grāvi un gar pievadceļu;
2. Gada staipeknis *Lycopodium annotinum* – izstrādes lauku Z malu robežojošā mežā.

Paredzētās darbības iespējamā ietekme uz dabas lieguma "Aizkraukles purvi un meži" dabisko vērtību un to ekoloģiskās kvalitātes saglabāšanu un dabas lieguma funkciju nodrošināšanu - teritorijas kā ekosistēmas funkcionēšanu un tās bioloģisko daudzveidību, īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem.

Ievērojot visus iespējamus pasākumus, lai mazinātu paredzētās darbības negatīvo ietekmi uz vidi, projekta apjomos paredzētā kūdras lauku paplašināšana (2. att., 7. att.) neradīs tāda mēroga izmaiņas vidē, kas varētu apdraudēt dabas lieguma „Aizkraukles purvi un meži” kā ekosistēmas funkcionēšanu. Paredzētā darbība pilnībā iznīcinās augstā sūnu purva biotopu kompleksu jaunveidojamo kūdras lauku platībās un daļēji „pārcels” purvainu mežu un degradēto purvu biotopus uz līdz šim mazietekmētām un atklātākām platībām (5., 7. att.). Visbūtiskāk tiks ietekmētas līdz šim atklātās purva daļas – susināšana veicinās koku apauguma veidošanos tajās. Visnelabvēlīgākā situācija ir teritorijas augšējā - ziemeļu stūrī .

Atbilstoši LR MK noteikumiem Nr.213 (27.03.2007.) „Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu” tika novērtēts:

a. Īpaši aizsargājamā biotopa veida sastopamības biežums

Dabas liegumā „Aizkraukles purvi un meži” neskarti augstā sūnu purva biotopi, purvaini meži un platlapju meži ir pietiekami kvalitatīvi un reprezentatīvi pārstāvēti, platlapju meži atrodas purva salās. Nosusināšanas grāvju sistēmas paplašināšana var papildus ietekmēt apkārtējo teritoriju hidroloģisko režīmu, kas var izpausties kā purvainu/mitru mežu tipu platību samazināšanās tiem pārvēršoties degradētās kategorijās, savukārt jauni purvainu meži biotopi veidosies susināšanās ietekmē sūnu purvam apaugot ar kokiem.

b. Platība, kuru aizņem īpaši aizsargājamā biotopa veids, attiecībā pret kopējo tā paša biotopa veida aizņemto platību Latvijā

Augsto sūnu purva biotopi Latvijā sastopami pietiekami bieži. Tiek uzskatīts, ka augsto (sūnu) purvu platības aizņem apmēram 41,7 % no purvu platībām Latvijā, jeb 263 130 ha². Jaukti platlapju meži (dabiski, veci platlapju meži, atbilstoši DMB kritērijiem) sastopami retāk. Vērtīgāko teritoriju aizsardzību nodrošina īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izveide un atbilstošie normatīvie akti.

Biotopa veids „Degradēti augstie purvi, kuros noris vai iespējama atjaunošanās” sastopami retāk un to esamība saistīta galvenokārt ar purvos veikto saimniecisko darbību, meliorēšanu, degumiem., tādēļ nav paredzama šāda biotopa veida principiāla samazināšanās. Ņemot vērā to, ka Latvijā nav veikta pilna biotopa kartēšana, nav pieejami dati, kas izmantojami, lai raksturotu šī biotopa aizņemtās platības Latvijā.

c. Īpaši aizsargājamā biotopa veida apdraudētības, aizsardzības un saglabāšanas pakāpe un atjaunošanās iespējas

Tiek uzskatīts, ka Latvijā augstā purva biotopi, purvaini meži un degradēti augstā purva biotopi, kuros noris vai iespējama atjaunošanās ir pietiekami aizsargāti.un pietiekami plaši un reprezentatīvi pārstāvēti īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Tie nav iekļauti LR MK noteikumos Nr. 421. (ar grozījumiem līdz 25.01.2005.) “Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”.

Tiek uzskatīts, ka pēc purvu nosusināšanas un kūdras slāņa norakšanas, atjaunot funkcionējošus augstā purva biotopus praktiski nav iespējams. Pašatjaunošanās parasti notiek ļoti lēni, parasti teritorijām apmežojoties ar bioloģiski ilgstoši mazvērtīgiem mežiem. Pārtraucot susināšanas ietekmi (paceļot ūdens līmeni), iespējams daļēji atjaunot mazāk degradētās purvu platības.

Latvijā aizsargājamo biotopu „Jaukti platlapju meži” saglabāšanos Aizkraukles purvā nodrošina to atrašanās uz minerālzemēs salām un nebūtu uzskatāmi par tieši apdraudētiem.

d. Teritorijas starptautiskā nozīme īpaši aizsargājamā biotopa veida aizsardzībā un saglabāšanā

Kūdras izstrādes lauki robežojas ar dabas liegumu „Aizkraukles purvs un meži”, kas iekļauts ES nozīmīgo īpaši aizsargājamo teritoriju sarakstā Natura 2000. Paredzētās darbības potenciālā ietekme skars EK īpaši aizsargājamus biotopus (1. tabula): „Neskarti augstie purvi”, „Purvaini meži”, „Degradēti augstie purvi, kuros noris vai iespējama atjaunošanās”

---

² Pakalne M., Kalniņa L. 2000. Mires in Latvia. *Suo*, 51 (4), 213-226.

e –h:

- e. Īpaši aizsargājamās sugas populācijas lielums un blīvums attiecībā pret šīs sugas populāciju lielumu un blīvumu Latvijā kopumā**
- f. Īpaši aizsargājamās sugas un tai raksturīgo dzīvotņu platības, apdraudētības, aizsardzības un saglabāšanas pakāpe un atjaunošanās iespējas**
- g. Teritorijā esošās īpaši aizsargājamās sugas populācijas izolācijas pakāpe attiecībā pret citām tās pašas sugas populācijām un šīs sugas dabisko izplatību kopumā**
- h. Teritorijas starptautiskā nozīme īpaši aizsargājamās sugas un tās dzīvotņu aizsardzībā un saglabāšanā.**

Latvijā nav veikti pētījumi par Aizkraukles purvā konstatēto īpaši aizsargājamo augu un sūnu sugu (2. tabula) populāciju struktūru un aizsardzības efektivitāti..

Tiešās ietekmes zonā atrodas konstatēti 3 purva dzeguzenes *Epipactis palustris* eksemplāri. Purva dzeguzene Latvijā sastopama nereti, visā valstī, tomēr ir ierakstīta Baltijas jūras Sarkanajā grāmatā un iekļauta CITES sugu sarakstā.

Pieņemot, ka apsekoto teritoriju apdzīvo kāda šī apsekojuma laikā nekonstatētas retas vai īpaši aizsargājamās augu sugas populācija, kā arī izvērtējot zināmos literatūras datus par tādu iespējamību, var pieņemt, ka šādas populācijas nozīmīgums šīs konkrētas sugas aizsardzībai Latvijas mērogā būtu salīdzinoši niecīgs, un līdz ar to – paredzētās darbības iespējamā negatīva ietekme uz to atzīstama par salīdzinoši nebūtisku.

SECINĀJUMI:

1. Paredzētās darbības (kūdras lauku ierīkošana) ietekme uz dabas liegumu “Aizkraukles purvi un meži” un tās izraisītie apdraudošie faktori saistāmi ar nosusināšanas negatīvo ietekmi, kas izpaudīsies kā koku apauguma intensitātes palielināšanās, sfagnu sūnu segas izzušana vai būtiska tā īpatsvara samazināšanās atsevišķās teritorijas daļās, sīkkrūmu (viršu, vesteņu) aizņemto platību īpatsvara palielināšanās.
2. Mazāk negatīva ietekme paredzama vietās, kur kūdras izstrādes lauku robeža ies pa purva mežaino daļu, vismaz tieši nerobežojoties ar atklātajām vietām.
3. Ieteicams nepaplašināt kūdras ieguves laukus Z daļas rietumu stūrī un saglabāt šeit esošās kūdras lauku robežas.
4. Posmā, kur jaunveidojamo kūdras lauku robeža sakrīt ar dabas lieguma robežu, gaidāma degradētu biotopu joslas veidošanās, koku augšanas apstākļu uzlabošanās dabas lieguma pusē, bērzu ieviešanās.
5. Paredzētās darbības (kūdras lauku ierīkošana) rezultātā netiks ievērojami samazinātas Latvijas vai Eiropas kontekstā būtiski nozīmīgas purvu biotopu (t.sk. purvainu mežu, degradēto augsto purvu, kuros iespējama atjaunošanās) kompleksu platības.

6. Paredzētās darbības (kūdras lauku ierīkošana) rezultātā netiek apdraudētas reģionāli vai valstiski nozīmīgas īpaši aizsargājamo augu sugu atradnes (par ietekmi uz putnu faunu nepieciešams saņemt ornitologa vērtējumu).

7. Izstrādātie kūdras lauki rekultivējami tos apmežojot un veidojot nelielas ūdenstilpes. Aizdambējami grāvji, kas vairs nav nepieciešami kūdras izstrādei vai veicami citi, darbības ietekmi kompensējoši pasākumi.

8. MK 27.03.2007. noteikumi Nr.213 „Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu” nosaka kritērijus, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu salīdzinājumā ar pamatstāvokli. Plānotā darbība – kūdras izstrādes lauku paplašināšana pēc MK noteikumos minētajiem kritērijiem būtiski neapdraud īpaši aizsargājamās sugas un biotopus, to aizņemtās platības.

Eksperte,

M.ģeogr. Inese Silamiķele

.

Pielikums.

Raksturīgie biotopi Aizkraukles purvā

a) atklātais purvs Z daļā (5. att.A)

b) atklāts purvs centrālajā daļā 5. att posmā B-BMB)

c) niedraina josla salas apmalē (5. att. D)

d) andromežu audzes posmā 5 (5. att.)

e), f) purvaini meži

g) kūdras nosēšanās susināšanas ietekmē Z daļā

h) susināšanas izraisītā koku apauguma intensificēšanās posmā B-C

i) susināšanas mazietekmētas, noraksānai paredzētās platības (5. att. C)

j) bērzu intensīva augšana susināšanas ietekmē gar robežgrāvjiem centrālajā daļā

k) mežainu biotopu veidošanās nosusināšanas ietekmē (4. att. G)

l) ar izstrādes laukiem DR malā robežojošie priežu meži

m) purva dzeguzene (5. att. E)

n) DMB meži minerālzemes salā (5. att. DMB)